

Adroddiad Blynyddol Craffu 2025-26

Cyngor **Gwynedd**

www.gwynedd.llyw.cymru/craffu

Rhagair

Pwrrpas craffu yng Ngwynedd yw ‘Cyfrannu at yrru gwelliant mewn gwasanaethau i bobl Gwynedd’. Yn ystod 2025/26 mae aelodau craffu wedi craffu ystod o faterion gwahanol ar draws meysydd gwaith y Cyngor, drwy bwyllgorau ffurfiol, ymchwiliad craffu a grwpiau tasg a gorffen.

Er mwyn sicrhau bod trefniadau craffu yn effeithiol, mae aelodau ar draws y grwpiau gwleidyddol yn gweithio fel tîm i ymchwilio i bryderon am ansawdd gwasanaethau; gweithredu fel Ffrind Critigol yn sicrhau fod sylw priodol yn cael ei roi i lais y dinesydd; adnabod ymarfer da a gwendidau a dal y Cabinet a’i aelodau i gyfrif.

Cyflwynwyd trefniadau newydd ar gyfer craffu perfformiad, gwerthuso craffu a chadeiryddion neu is-gadeiryddion yn mynychu cyfarfodydd Cabinet i adrodd ar drafodaethau a phenderfyniadau / argymhellion yn dilyn blaen-graffu mater cyn i’r Cabinet ddod i benderfyniad.

Mae’n holl bwysig bod cyfle i bobl Gwynedd gymryd rhan yn craffu. Derbyniwyd tri chais i graffu gan aelodau o’r cyhoedd eleni. Er mai ond un cais oedd yn amserol i’w graffu, braf oedd gweld y cais i graffu materion ariannu’r Cynllun Argyfwng Newid Hinsawdd a Natur yn arwain at argymhellion gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau.

Rhoddwyd sylw penodol i faterion diogelu gan gynnal cyfarfodydd arbennig o’r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi a’r Pwyllgor Craffu Gofal i graffu Cynllun Ymateb y Cyngor i adroddiad adolygiad ymarfer plant ‘Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder’. Roedd gwaith yr Ymchwiliad Craffu Trefniadau Diogelu mewn Ysgolion yn parhau yn 2025/26.

Bu’r maes diogelu yn flaenoriaeth amlwg yn rhaglen waith craffu 2025/26 ac yn sicr mi fydd yn parhau i fod yn 2026/27. Bydd yr ymchwiliad craffu yn adrodd i’r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 14 Gorffennaf 2026. Hefyd, bydd y pwyllgorau craffu yn derbyn diweddariad cynnydd ar y Cynllun Ymateb.

Hoffwn ddiolch yn ddiffuant i’m cyd-gadeiryddion ac is-gadeiryddion craffu, aelodau craffu, aelodau cabinet, swyddogion a phawb sydd wedi bod yn rhan o’r gwaith craffu yn ystod y flwyddyn.

Cynghorydd Cai Larsen, Cadeirydd y Fforwm Craffu

Blaen-raglen Craffu	3
Fforwm Craffu	4 – 6
Pwyllgorau Craffu	7 - 14
Craffu'r Cynllun Ymateb – Cyfiawnder Trwy ein Dewrder	15 - 16
Ymchwiliad Craffu	17 - 18
Grwpiau Tasg a Gorffen	19 - 20
Craffu Perfformiad	21
Gwerthuso	22
Trefniadau Tracio	23
Ffeithiau am Graffu yng Ngwynedd yn 2025/26	24
Edrych ymlaen at 2026/27	25
Rhestr eitemau a graffwyd mewn cyfarfodydd ffurfiol	26 - 28

Blaen-raglen Craffu

Ar ddechrau'r flwyddyn Cyngor, mae aelodau'r pwyllgorau craffu yn llunio rhaglen waith ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Rhoddwyd cyfle i holl aelodau'r Cyngor, y cyhoedd, Aelodau Cabinet a Phenaethiaid Adrannau'r Cyngor i awgrymu eitemau posib i'w craffu. Bu i'r ymgynghorwyr craffu ddod a rhestr at ei gilydd o'r holl eitemau posib a awgrymwyd fesul pwyllgor gan gynnwys gwybodaeth am yr eitemau:

Yng nghyfarfodydd anffurfiol y pwyllgorau craffu yng Ngorffennaf 2025, lluniwyd rhaglen waith ddrafft ar gyfer 2025/26 fesul Pwyllgor Craffu gan ystyried y wybodaeth yma a'r ffactorau canlynol:

- A yw'r mater yn effeithio trigolion Gwynedd?
- A yw craffu yn gallu gwneud gwahaniaeth / cael dylanwad? (pobl / gwasanaeth / perfformiad)
- A yw'r mater yn amserol i'w graffu?
- Ydi'r mater yn flaenoriaeth i'r Cyngor?
- A ydym yn glir beth ydym yn ceisio ei wella?

Cynhaliwyd trafodaethau agored gan lunio fersiwn cychwynnol o'r rhaglen waith ddrafft. Anelwyd at flaenoriaethu uchafswm o dair eitem fesul cyfarfod er mwyn sicrhau rhoi sylw haeddiannol i'r eitemau.

Y cam nesaf, oedd i'r Fforwm Craffu gymryd trosolwg o'r rhaglen waith yn ei gyfanrwydd cyn i'r pwyllgorau craffu unigol fabwysiadu eu rhaglen waith.

Mae'r blaen-raglen craffu yn rhaglen fyw. Yn ystod y flwyddyn adolygwyd cynnwys y flaen-raglen i sicrhau bod y materion cywir yn cael sylw.

Ar dudalen 26, fe welwch raglen waith 2025-26 yn ei chyfanrwydd. Mae'r adroddiad blynyddol yn manylu ar y gwaith craffu yn ystod y flwyddyn.

Fforwm Craffu

Mae'r Fforwm Craffu yn cyfarfod yn rheolaidd er mwyn cymryd trosolwg o holl waith craffu'r Cyngor gyda'r aelodau (Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Pwyllgorau Craffu), yn herio naill a'r llall i sicrhau fod y materion cywir yn cael eu blaenoriaethu.

Dyma'r cadeiryddion ac is-gadeiryddion fesul pwyllgor ar gyfer 2025/26:

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi

Cynghorydd Cai Larsen

Cynghorydd Rhys Tudur

Pwyllgor Craffu Cymunedau

Cynghorydd Annwen Hughes

Cynghorydd Delyth Lloyd Griffiths

Pwyllgor Craffu Gofal

Cynghorydd Elwyn Jones

Cynghorydd Sian Williams

Yng nghyfarfod cyntaf y Fforwm ar 8 Medi 2025, cafodd yr aelodau gyflwyniad i rôl y Fforwm Craffu:

- Cyngori ar FLAENORIAETHU eitemau i'w craffu (mwyafrif yn craffu ffurfiol gyda nifer fechan o ymchwiliadau) gan herio sail adnabod eitemau i'w craffu.
- Adnabod y dull craffu mwyaf effeithiol o fewn yr adnoddau sydd ar gael (craffu ffurfiol / ymchwiliad)
- Adnabod eitemau sydd er gwybodaeth, gan geisio osgoi defnyddio trefniadau craffu i gyflawni'r rôl rhannu gwybodaeth.
- Asesu cyfraniadau'r pwyllgorau unigol ac asesu EFFAITH y gwaith craffu, gan adolygu ein trefniadau craffu yn barhaus.

Bu i'r aelodau ystyried y flaen-raglen craffu drafft cyn i'r pwyllgorau craffu unigol fabwysiadu eu rhaglen waith. Rhoddwyd sylw penodol i rôl y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi a'r Pwyllgor Craffu Gofal o ran craffu'r Cynllun Ymateb i Droseddu yn dilyn cyhoeddiad adroddiad yr Adolygiad Ymarfer Plant 'Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder'. Pwysleisiwyd byddai trafodaethau craffu adeiladol a thryloyw yn amlygu'r prif faterion i roi sylw iddynt ac yn arwain at adroddiadau cynnydd i'r pwyllgor craffu priodol.

Ystyriwyd argraffiadau cychwynnol aelodau craffu o'r trefniadau craffu perfformiad diwygiedig. Ers Mehefin 2025, mae'r pwyllgorau craffu yn ystyried adroddiadau perfformiad dwywaith y flwyddyn. Manylir ar y newidiadau i'r trefniadau ar dudalen 21 yr adroddiad blynyddol. Rhoddodd y Fforwm Craffu gefnogaeth i'r trefniadau newydd.

Hefyd, bu i'r Fforwm roi sêl bendith i ddefnyddio tabl gwerthuso er mwyn hunan-arfarnu'r craffu mewn cyfarfodydd pwyllgor. Defnyddir y tabl i werthuso'r craffu fesul eitem gan ddynodi'r craffu yn craffu effeithiol, craffu derbyniol neu graffu sylfaenol (gweler tudalen 22). Cytunwyd bod y Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion craffu a'r ymgynghorydd craffu perthnasol yn cynnal gwerthusiad fel cam cyntaf. Cyn rhannu'r gwerthusiad gyda gweddill aelodau'r pwyllgor a'i drafod yn y cyfarfodydd anffurfiol.

Cynhaliwyd cyfarfod nesaf y Fforwm ar 17 Rhagfyr 2025. Rhoddwyd ystyriaeth i'r flaen-raglen craffu. Blaenoriaethwyd adnoddau i gefnogi a chynnal Grŵp Tasg a Gorffen Cwynion Gwasanaethau Cymdeithasol. Trafodwyd effeithlonrwydd y trefniadau newydd ar gyfer gwerthuso'r craffu a chraffu perfformiad yng nghyfarfodydd y pwyllgorau craffu. Daethpwyd i'r casgliad y dylid parhau gyda'r trefniadau gwerthuso newydd a pharhau i gadw golwg ar effaith craffu perfformiad yr adrannau ar lwyth gwaith y pwyllgorau.

Derbyniwyd cyflwyniad ar drefniadau cynnal Asesiad Perfformiad gan banel yn unol â'r gofyn o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Yng nghyfarfod y Fforwm ar 23 Chwefror 2026, ystyriwyd y blaen-raglen craffu er mwyn sicrhau fod y materion cywir wedi eu blaenoriaethu. Penderfynwyd ail-drefnu cyfarfodydd Pwyllgor Craffu Addysg ac

Economi (23 Ebrill 2026) a'r Pwyllgor Craffu Gofal (26 Mawrth 2026) i fis Gorffennaf oherwydd cyfnod cyn-etholiad y Senedd.

Rhoddwyd sylw i'r trefniadau craffu perfformiad gan ystyried sylwadau aelodau'r pwyllgorau ar y trefniadau. Nodwyd yr angen i drafod gwahanol opsiynau ar gyfer addasu'r trefniadau gan roi ystyriaeth i adroddiad yr Asesiad Perfformiad gan banel.

Trafodwyd cynnwys yr adroddiad blynyddol a phenderfynwyd cymryd y camau canlynol i lunio rhaglen waith craffu ar gyfer 2026/27:

- 1** Ystyried blaen-raglen y Cabinet a chynnal cyfarfodydd cyswllt gyda'r Pennaeth a'r Aelod Cabinet perthnasol er mwyn ceisio adnabod eitemau posib i'w craffu.
- 2** Anfon e-bost at holl aelodau'r Cyngor yn rhoi cyfle iddynt gyflwyno awgrymiadau o eitemau posib i'w craffu.
- 3** Cyfle i drigolion awgrymu eitemau posib i'w craffu drwy roi gwybodaeth ar y cyfryngau cymdeithasol ac ar wefan y Cyngor.
- 4** Cynnal gweithdai blynyddol ym mis Mai i ystyried yr eitemau posib a llunio rhaglen waith.
- 5** Ymgynghori gyda'r Penaethiaid Adran yn dilyn y gweithdai gan roi cyfle iddynt roi sylwadau o ran amserlennu'r eitemau.
- 6** Fforwm Craffu i gymryd trosolwg o'r flaen-raglen i sicrhau fod y materion cywir wedi eu blaenoriaethu.
- 7** Pwyllgorau Craffu i fabwysiadu eu rhaglenni gwaith ar gyfer 2026/27.

Pwyllgorau Craffu

Mae tri phwyllgor craffu yng Ngwynedd gyda rôl i graffu meysydd gwaith penodol gan bob un. Eleni, sefydlwyd trefniadau newydd o ran craffu perfformiad. Mae mwy o fanylion am y trefniadau yma i'w gweld o dan y pennawd 'Craffu Perfformiad' ar dudalen 21.

Yn y rhan yma, mae gwybodaeth am ba feysydd gwaith mae'r gwahanol bwyllgorau yn gyfrifol am ei graffu a'r eitemau a graffwyd yn ystod 2025-26 mewn cyfarfod Pwyllgor yn ychwanegol i'r adroddiadau perfformiad a'r Cynllun Ymateb – Cyfiawnder Trwy ein Dewrder (gweler tudalen 15).

Manylir ar y rheswm dros graffu, gwerthusiad aelodau'r pwyllgor ac ymgynghorydd craffu (craffu effeithiol, craffu derbyniol neu craffu sylfaenol) ac effaith y craffu fesul eitem.

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi

Adran Addysg, Adran Economi a Chymuned, Uchelgais Gogledd Cymru,
Tîm Arweinyddiaeth a Chyfreithiol, Adran Gwasanaethau Corfforaethol,
Adran Cyllid, Gweithrediad Mewnol y Cyngor a Partneriaethau

Strategaeth Economi Gwynedd

Blaengraffu / Cynllun Strategol

Craffu Derbyniol

Blaen-graffwyd y Strategaeth ar gyfer datblygu economi Gwynedd rhwng 2025 a 2035 er mwyn sicrhau bod y weledigaeth yn ddigon clir, bod manylder digonol o ran gweithrediad ac sut bwriedir mesur cynnydd ac effaith y Strategaeth.

Effaith Craffu

Mynegi pryder ynghylch argaeledd grantiau i ardaloedd difreintiedig; nodi pwysigrwydd cyd-weithio ac adnabod yr angen i roi strwythur clir ar waith i adolygu'r hyn a gyflawnwyd ar ddiwedd blwyddyn yn erbyn y cynllun cyflawni.

Cyfundrefn Addysg Drochi

Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Gymraeg

Craffu Derbyniol

Craffu effeithlonrwydd y ddarpariaeth drochi gan ystyried canfyddiadau Estyn a Phrifysgol Bangor a trefniadau'r model presennol o ddisgyblion yn mynychu canolfan drochi pedwar diwrnod yr wythnos.

Effaith Craffu

Adnabod yr angen i lobïo Llywodraeth Cymru ymhellach am adnoddau ariannol ychwanegol; bod angen rhoi ystyriaeth bellach i'r opsiwn o ddychwelyd at bum diwrnod a/neu ystyried hyd y cyfnod yn y canolfannau iaith, gan roi ystyriaeth i les y disgyblion; a'r angen i ymgynghori ymhellach â rhanddeiliaid a sicrhau hyblygrwydd o ran y ddarpariaeth.

Strategaeth Caffael

Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Lewyrchus

Craffu Derbyniol

Craffu'r strategaeth ddrafft gan roi sylw i'r cyd-destun deddfwriaethol a sicrhau ei fod yn cyflawni gwerth am arian, budd cymdeithasol, datgarboneiddio a chefnogaeth i'r economi leol.

Effaith Craffu

Amlygu i'r Aelod Cabinet materion penodol sydd angen rhoi sylw iddynt wrth weithredu'r strategaeth - gwneud popeth posibl i gadw'r budd economaidd yn lleol, cefnogi busnesau bach, cynyddu gwerth cymdeithasol a chryfhau'r defnydd o'r Gymraeg.

Strategaeth Ysgolion

Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Yfory

Craffu Effeithiol

Craffwyd y strategaeth ddrafft i sicrhau fod y blaenoriaethau yn addas ac yn ymateb i heriau a chyfleoedd yn y maes addysg a bod gweledigaeth glir ar gyfer y dyfodol.

Effaith Craffu

Argymhellion er mwyn cryfhau'r strategaeth drwy gynnwys mwy o wybodaeth am ddiogelu, tlodi, tegwch cymdeithasol, llais rhieni, ysgolion ffydd, cynhwysiad, lles staff, llywodraethiant a'r Gymraeg.

Budd y Cynllun Twf i Wynedd

Mater yn codi o graffu perfformiad

Craffu Derbyniol

Craffu'r buddion mae Cynllun Twf Gogledd Cymru yn darparu i Wynedd, asesu gwerth am arian, effaith ar swyddi, buddsoddiad rhanbarthol, a sicrhau bod cymunedau ar draws Gwynedd yn elwa.

Effaith Craffu

Datgan pryder am arafwch rhai o'r cynlluniau i aeddfedu ac am gydbwysedd buddsoddiad gwledig a threfol. Cymryd camau i wella adroddiadau i'r dyfodol - gofyn bod adroddiadau cynnydd i'r dyfodol yn cynnwys mwy o fanylder o ran y swyddi sydd wedi eu creu yn benodol yng Ngwynedd.

Ardoll Ymwelwyr

Effaith ar Wynedd

Craffu Effeithiol

Craffwyd y rhesymeg dros gyflwyno Ardoll Ymwelwyr, gan ystyried yr effaith bosib ar fusnesau, ymwelwyr, cymunedau, yr amgylchedd a'r economi ymweld.

Effaith Craffu

Amlygu'r angen i roi ystyriaeth lawn i'r cymhlethdodau gweithredol a'r effeithiau economaidd. Pwysleisio pe penderfynir cyflwyno ardoll ymwelwyr bod angen ymrwymiad clir ar wariant yr incwm, ymgynghori trylwyr, tryloywder o ran defnydd yr arian, a chyfathrebu eithriadau yn sensitif.

Pwyllgor Craffu Cymunedau

Adran Amgylchedd, Adran Priffyrdd, Peirianeg a YGC, Cynllun Datblygu Lleol, Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, Trosedd ac Anrhefn a'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur

Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur: Adroddiad Blynnyddol 2024/25

Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd

Craffu Effeithiol

Craffu ar gynnydd y Cyngor tuag at wireddu ei amcanion hinsawdd a natur gan gynnwys cyrraedd y targed sero net carbon erbyn 2030.

Effaith Craffu

Argymhellid i ail-edrych ar uchelgais y Cyngor i fod yn garbon sero net erbyn 2030 a gosod targed realistig ar gyfer lleihau allyriadau carbon. Amlygwyd yr angen i barhau i ddatblygu atebion ymarferol ar gyfer trafndiaeth, fflyd y Cyngor a datgarboneiddio adeiladau.

Trefniadau Graeanu a Biniau Halen

Dilyniant yn dilyn craffu yng nghyfarfod 28 Medi 2022

Craffu Derbyniol

Craffu effeithiolrwydd trefniadau cynnal gaeaf y Cyngor, gan gynnwys cylchdeithiau graeanu, rheolaeth biniau halen, defnydd o dechnoleg newydd a diogelwch y rhwydwaith ffyrdd.

Effaith Craffu

Argymhell y dylid ystyried mynediad diogel i diroedd ysgolion yn ystod tywydd garw fel rhan o'r adolygiad o gylchdeithiau graeanu.

Cais i graffu gan aelod o'r cyhoedd – Materion Ariannu'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur

Sicrwydd o ran trefniadau ariannu

Craffu Effeithiol

Ystyried pryderon aelod o'r cyhoedd ynghylch llywodraethu, tryloywder, trefniadau blaenoriaethu prosiectau a gwariant o fewn y Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur.

Effaith Craffu

Rhoi sylw i lais y dinesydd gan gadarnhau bod trefniadau llywodraethu a chraffu priodol ar waith. Argymhell i'r Aelod Cabinet bod angen mwy o ymgysylltu cyhoeddus a gofyn am fwy o fanylion am wariant yn yr adroddiad blyneddol er mwyn cynyddu tryloywder.

Adolygiad o'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur

Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd

Craffu Effeithiol

Craffu'r cynllun diwygiedig, ystyried ei uchelgais, prosiectau a'i allu i gyflawni amcanion hinsawdd a natur y Cyngor.

Effaith Craffu

Croesawu'r bwriad i ailystyried targed carbon sero net 2030 yn unol ag argymhelliad y Pwyllgor. Argymhell y dylid cyfathrebu llwyddiannau'r cynllun, defnyddio mwy o gwestiynau agored mewn ymgynghoriadau, ac adolygu geiriad er mwyn bod yn fwy uchelgeisiol.

Teithio Llesol

Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd

Craffu Effeithiol

Craffu ar gynnydd cynlluniau teithio llesol, buddion, ffynonellau cyllidol a heriau yn ymwneud â chynnal a chadw'r rhwydwaith.

Effaith Craffu

Argymhell bod angen edrych ar wariant ar gyfer cynnal a chadw ac arbedion posibl; cynnwys cwestiynau ynghylch cynnal a chadw yn ogystal â materion lleol yn yr ymgynghoriad cyhoeddus; ac edrych ar drefniadau asesiadau risg.

Adroddiad Cynnydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn

Rôl y Pwyllgor i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

Craffu Derbyniol

Craffu cynnydd y Bwrdd ar weithredu'r Cynllun Llesiant a monitro effaith gwaith partneriaeth ar feysydd megis tlodi, hawliau plant, y Gymraeg a bod yn drawma wybodus.

Effaith Craffu

Cydnabod gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar dlodi, hawliau plant a dulliau trawma wybodus, gan roi cefnogaeth a sicrwydd i gyfeiriad y gwaith.

Diweddariad Blynyddol gan Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn

Rôl y Pwyllgor fel Pwyllgor Trosedd ac Anrhefn

Craffu Derbyniol

Craffu ar waith y Bartneriaeth i atal trosedd ac anrhefn, hyrwyddo diogelwch cymunedol, mynd i'r afael â thrais, camdriniaeth domestig, troseddau cyfundrefnol a diogelu pobl fregus.

Effaith Craffu

Cymryd camau i wella adroddiadau i'r dyfodol - mwy o ddata perfformiad a map yn amlygu lleoliad troseddau. Gofyn am fwy o wybodaeth am brosiectau atal trais er mwyn derbyn sicrwydd. Cefnogaeth i gyflymu'r gwaith o sicrhau achrediad "Cyngor Trawma Wybodus" i'r Cyngor.

Gwasanaethau Casglu Gwastraff ac Ailgylchu

Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd

Craffu Effeithiol

Craffu perfformiad y gwasanaeth gwastraff ac ailgylchu, cyrraedd targed ailgylchu Llywodraeth Cymru, effeithlonrwydd trefniadau gweithredol a datblygiad y Strategaeth Wastraff newydd.

Effaith Craffu

Pwysleisio'r angen i gynyddu addysg ac ymwybyddiaeth am ailgylchu. Argymhell y dylid ystyried cyflwyno cosbau ariannol am fethu ag ailgylchu'n briodol er mwyn cefnogi gwell perfformiad ac osgoi risgiau ariannol i'r Cyngor. Argymhellion fydd o gymorth i'r Cyngor gyrraedd targed Llywodraeth Cymru o ailgylchu 70% o wastraff.

Llwybrau

Sicrwydd o ran gweithrediad

Craffu Derbyniol

Craffu cyflwr, hygyrchedd a rheolaeth rhwydwaith hawliau tramwy cyhoeddus Gwynedd, gan ystyried adnoddau, cynnal a chadw ac effaith newid hinsawdd.

Effaith Craffu

Amlygu'r angen i flaenoriaethu adnoddau yn seiliedig ar ddefnydd llwybrau, a gwella hygyrchedd a mynediad i bawb drwy fewnbwn rhanddeiliaid perthnasol.

Pwyllgor Craffu Gofal

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, Iechyd a'r Adran Tai ac Eiddo

Adroddiad Blyneddol 2024-25 - Gweithdrefn Cwynion, Ymholiadau a Diolchiadau – Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd a'r Adran Oedolion

Craffu Derbyniol

Sicrwydd o ran y trefniadau ar gyfer delio gyda chwynion ym maes gwaith gofal

Craffu trefniadau'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd a'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant o ran delio â chwynion, ymholiadau a chanmoliaeth, a defnyddio'r wybodaeth i wella gwasanaethau.

Effaith Craffu

Sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen i graffu ar gwynion, ymholiadau a diolchiadau yn fanylach, er mwyn adnabod gwersi a chyfleoedd pellach i wella gwasanaethau.

Rhyddhau o'r Ysbyty

Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Ofalgar

Craffu Derbyniol

Craffu'r trefniadau aml-asiantaeth sy'n cefnogi pobl i ddychwelyd adref yn ddiogel ac yn amserol ar ôl cyfnod yn yr ysbyty, gan hybu annibyniaeth a lleihau pwysau ar wasanaethau.

Effaith Craffu

Amlygu'r angen i ehangu'r ddarpariaeth y tu hwnt i Ysbyty Gwynedd er mwyn gwasanaethu trigolion sy'n dychwelyd o ysbytai eraill. Gofyn am adroddiad cynnydd ymhen 18 mis i asesu'r canlyniadau.

Cydweithio gyda'r gymuned

Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Ofalgar

Craffu Derbyniol

Craffu ar fodel cydweithio cymunedol Dyffryn Nantlle sydd wedi'i gynllunio i helpu pobl i gael cefnogaeth yn lleol ac atal galw uwch ar wasanaethau iechyd a gofal.

Effaith Craffu

Cefnogi'r dull gweithredu ac annog gweithredu'r cynllun mewn rhannau eraill o Wynedd, gan gydnabod potensial y model i gryfhau gwytnwch cymunedol a chefnogaeth ataliol.

Tai Gwag

Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Glyd

Craffu Sylfaenol

Craffu ar waith y Cyngor i ddod â thai gwag yn ôl i ddefnydd, cynyddu'r stoc dai leol a chefnogi amcanion y Cynllun Gweithredu Tai.

Effaith Craffu

Derbyn sicrwydd ac amlygu'r angen i barhau i fynd i'r afael â thai gwag hirdymor a'u heffaith ar gymunedau a'r Gymraeg.

Strategaeth Cadw Teuluoedd gyda'i gilydd

Y ddarpariaeth bresennol a'r adnoddau sydd ar gael i wireddu'r strategaeth

Craffu Derbyniol

Craffu ar ddull ataliol yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd o gefnogi teuluoedd yn gynnar er mwyn osgoi argyfwng, lleihau'r angen am ofal statudol a chadw plant yn ddiogel gartref lle bo hynny'n bosibl.

Effaith Craffu

Amlygodd y craffu pwysigrwydd y gwasanaethau ataliol a'r risg sy'n deillio o ddibyniaeth ar grantiau tymor byr. Gofynnodd y pwyllgor am fwy o wybodaeth ar gydweithio gyda'r Adran Addysg; sicrwydd bod gwasanaethau'n parhau yn ystod cyfnodau mamolaeth a sut mae hyn yn cael ei gyflawni.

Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid

Sicrwydd bod y gwasanaeth yn effeithlon

Craffu Derbyniol

Craffu perfformiad a threfniadau Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd ac Ynys Môn, gan ganolbwyntio ar atal troseddu, ymyrraeth gynnar a chefnogi pobl ifanc drwy ddull "Plentyn yn Gyntaf".

Effaith Craffu

Derbyn sicrwydd bod y gwasanaeth wedi gwneud cynnydd sylweddol wrth weithredu argymhellion arolygiad. Amlygu diffyg darpariaeth iaith a lleferydd ar gyfer pobl ifanc yn y system gyfiawnder a gofyn i'r Aelod Cabinet ysgrifennu at Lywodraeth Cymru i bwysu am adnoddau ychwanegol i ddarparu'r gefnogaeth iaith a lleferydd.

Tîm 16+

Sicrwydd o ran y ddarpariaeth ar gyfer rhai 16 oed+

Craffu Derbyniol

Craffu'r gefnogaeth a ddarperir i bobl ifanc 16-25 oed sydd mewn gofal neu wedi gadael gofal, gan gynnwys llety, addysg, llesiant a datblygu annibyniaeth.

Effaith Craffu

Derbyn sicrwydd am y trefniadau cymorth a'r gwaith aml-asiantaeth i gefnogi pobl ifanc bregus. Amlygu'r heriau sy'n gysylltiedig â llety, digartrefedd a chynorthwyo ceiswyr lloches ifanc sy'n derbyn cefnogaeth gan y gwasanaeth.

Gellir gweld rhaglenni a chofnodion cyfarfodydd y Pwyllgorau Craffu o dan y linc yma – www.gwynedd.llyw.cymru/craffu

Craffu'r Cynllun Ymateb

Mabwysiadwyd Cynllun Ymateb i droseddu cyn-bennaeth ysgol gan y Cabinet ar 21 Ionawr 2025. Cyhoeddwyd adroddiad yr Adolygiad Ymarfer Plant 'Cyfiawnder Trwy ein Dewrder' ar 4 Tachwedd 2025. Bu i Gynllun Ymateb y Cyngor gael ei addasu mewn ymateb i'r adroddiad.

Cynhaliwyd cyfarfodydd arbennig o'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi a'r Pwyllgor Craffu Gofal ym mis Ionawr 2026. Craffwyd y Cynllun diwygiedig er mwyn sicrhau ei fod yn ymateb yn briodol a chyflawn i'r adroddiad 'Cyfiawnder trwy ein Dewrder' ac i graffu'r rhaglen waith.

Ystyriwyd cynnwys y Cynllun Ymateb gan roi sylw i'r ffrydiau gwaith:

Ffrwd Gwaith 1

Llais y Plentyn a Chefnogi
Dioddefwyr

Ffrwd Gwaith 2

Rheoli Honiadau a Phryderon
am Oedolion sy'n gweithio
gyda Phlant

Ffrwd Gwaith 3

Hyfforddiant a Pholisïau

Ffrwd Gwaith 4

Llywodraethu Ysgolion

Ffrwd Gwaith 5

Arferion Cyfyngol

Ffrwd Gwaith 6

Cynllunio Argyfwng
ac Ymateb i Argyfwng

Ffrwd Gwaith 7

Ysgol Friars

Bu i'r pwyllgorau craffu wneud **37 argymhelliad** i'r Cabinet. Mae'r holl argymhellion a chofnodion cyfarfodydd Pwyllgor Craffu Gofal ([13 Ionawr 2026](#)) a'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ([19 Ionawr 2026](#)) i'w gweld ar wefan y Cyngor.

Yn ogystal â'r pwyllgorau craffu bu i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ystyried y Cynllun Ymateb. Cyflwynwyd adroddiad i gyfarfod arbennig o'r Cyngor Llawn ar [5 Chwefror 2026](#) a rhoddwyd cyfle i gadeiryddion y pwyllgorau gyfleu'r trafodaethau ac argymhellion.

Dyma grynodedeb o'r addasiadau i'r Cynllun Ymateb o ganlyniad i'r craffu:

- Nodi na fyddai'r drws yn cau petai dioddefwr yn dymuno derbyn pecyn cefnogaeth i'r dyfodol.
- Cyfeiriad at arolwg Estyn yn 2023 wedi ei dynnu.
- Lles plant a phobl ifanc wedi ei ychwanegu i ddisgrifiad Ffrwd Gwaith 7.
- Rhoi sylw i lais y teulu yn ogystal â llais y plentyn mewn trefniadau diogelu fel rhan o Ffrwd Gwaith 1.
- Ychwanegu enw cyswllt benywaidd allanol i bosteri rhannu gwybodaeth am bryderon a sicrhau bod manylion cyswllt ar gael ar wefannau ysgolion a gwefan y Cyngor.
- Nifer o addasiadau yn ymwneud â hyfforddi, grymuso a newid ymddygiad ar bynciau megis meithrin perthnasoedd amhriodol 'grooming' a defnydd o rym rhesymol.
- Cyflwyno trefniadau i fesur fod hyfforddiant yn newid ymddygiad a phenderfyniadau yn ymarferol.
- Trefniadau mesur sut mae llais y plentyn a phrofiad dioddefwyr yn dylanwadu ar benderfyniadau a chanlyniadau fel rhan o Ffrwd Gwaith 1.
- Sylw priodol i blant sy'n wynebu heriau ac osgoi rhagfarn ddjarwybod.
- Ystyried addasrwydd oedolion i weithio gyda phlant ac oedolion bregus fel rhan o drefniadau diogelu.
- Awdit o honiadau Rhan 5, Gweithdrefnau Diogelu Cymru, wedi ei ymestyn i gyfnod pum mlynedd.
- Adolygu trefniadau i wirio cofnodion diogelu.
- Sicrhau tryloywder drwy ryddhau cymaint o wybodaeth a phosib.

Mabwysiadodd y Cabinet y Cynllun Ymateb ar ei newydd wedd yn ei gyfarfod ar [10 Mawrth 2026](#). Roedd cadeiryddion y pwyllgorau craffu yn bresennol yn y cyfarfod i gyfleu trafodaethau ac argymhellion cyfarfodydd arbennig y pwyllgorau craffu.

Er mwyn derbyn sicrwydd bod cynnydd ac i dderbyn cadarnhad o'r hyn sydd wedi ei wneud mewn ymateb i argymhellion y pwyllgorau craffu. Bydd y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi a'r Pwyllgor Craffu Gofal yn derbyn diweddariad yn 2026/27.

Ymchwiliad Craffu

Bwriad Ymchwiliad Craffu yw asesu effaith polisïau cyfredol a/neu berfformiad gwasanaethau. Mae hyn yn cael ei wneud drwy gasglu tystiolaeth angenrheidiol sydd yn cynnwys gwrando ar brofiadau pobl.

Mabwysiadodd y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi brîff ar gyfer **Ymchwiliad Craffu Trefniadau Diogelu mewn Ysgolion** ar [13 Chwefror 2025](#). Adroddwyd ar waith yr ymchwiliad hyd at ddiwedd Ebrill 2025 yn adroddiad blynyddol 2024-25.

Y prif gwestiwn mae'r ymchwiliad yn ei gyfarch yw:

‘A yw trefniadau diogelu yn ysgolion y sir yn briodol ac yn cael eu gweithredu’n gyson?’

Mae'r aelodau canlynol wedi bod yn ymgymryd â gwaith yr ymchwiliad:

- Y Cynghorwyr Cai Larsen (Cadeirydd), Dawn Lynne Jones, Gwynfor Owen a Richard Glyn Roberts
- Aelod Cyfetholedig - Sharon Roberts (Cynrychiolydd Rhieni / Llywodraethwyr Arfon)

Yn ystod Mai i Orffennaf 2025 cynhaliwyd ymweliadau i 11 ysgol er mwyn deall sut mae trefniadau diogelu yn cael eu gweithredu mewn ysgolion. Bu i'r aelodau a swyddog craffu ymweld â sampl a oedd yn cynnwys chwe Ysgol Gynradd, tair Ysgol Uwchradd, 1 Ysgol Arbennig ac 1 Ysgol Ddilynol.

Cynhaliwyd sgysrïau agored anffurfiol gyda Phenaethiaid, Personau Diogelu Dynodedig, Dirprwyon Diogelu Dynodedig, Athrawon, Staff Ategol ynghyd â Chadeiryddion a Llywodraethwyr Diogelu Dynodedig.

69

Staff

19

Llywodraethwyr

Cyfanswm = 88

Yn ogystal â chynnal sgysrïau bu aelodau yn cymryd sylw o amgylchedd a diwylliant diogelu'r ysgolion. Ar derfyn yr ymweliadau bu i aelodau drafod a chofnodi eu hargraffiadau.

Gwerthfawrogwyd yn fawr y croeso a dderbyniwyd gan yr ysgolion a'r trafodaethau agored a oedd yn rhoi mewnwelediad i'r aelodau o sut mae trefniadau diogelu yn cael eu gweithredu yn ymarferol mewn ysgolion.

Cynhaliwyd cyfarfod i drafod argraffiadau cychwynnol yr aelodau o'r ymweliadau ar 22 Gorffennaf 2025. Trafodwyd canfyddiadau ac argymhellion posib yn deillio o'r ymweliadau i'r ysgolion ar 10 Medi 2025.

Y themâu a oedd yn codi wrth drafod canfyddiadau'r aelodau oedd:

Diogelu **Materion o dan y trothwy diogelu** **Systemau**
Hyfforddiant **Llywodraethwyr** **Staff** **Rhieni**
Disgyblion **Presenoldeb** **Materion Gweledol / Adeilad**
Cyswllt gyda'r Adran Addysg a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Yn y cyfarfodydd dilynol, rhoddwyd sylw i:

- faterion a oedd wedi codi yn sgil yr ymweliadau i'r ysgolion.
- benodi darparwr i gwblhau gwaith i glywed llais disgyblion.
- materion adnoddau dynol.
- y berthynas cydweithio rhwng yr Adran Addysg a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd.
- materion asesu addasrwydd unigolyn i fod yn gweithio gyda phlant.
- argymhellion posib yn codi o gyfarfodydd yr ymchwiliad.

Mae'r angen i sicrhau bod llais disgyblion yn cael sylw haeddiannol fel rhan o'r ymchwiliad wedi bod yn ganolog i'r gwaith. Pwysleisiwyd oherwydd sensitifrwydd y sefyllfa bod angen i swyddogion proffesiynol ymgymryd â'r gwaith hwn gan fod ganddynt yr hyfforddiant a'r cymwysterau angenrheidiol i ymdrin â sefyllfa o'r fath. Penodwyd darparwr i gyflawni'r gwaith llais disgyblion ar ran yr ymchwiliad ym mis Ebrill 2026. Rhoddwyd trefniadau mewn lle i gwblhau'r gwaith yn ystod mis Mai 2026.

Camau Nesaf....

- Derbyn cyflwyniad ar waith clywed llais disgyblion.
- Ystyried canfyddiadau ac argymhellion y gwaith llais disgyblion.
- Dadansoddi'r dystiolaeth a gasglwyd a dod i gasgliad ar yr argymhellion sydd yn deillio o waith yr ymchwiliad.
- Llunio adroddiad drafft.
- Cyfarfod i rannu drafft terfynol adroddiad yr ymchwiliad craffu gyda'r Aelodau Cabinet a'r Penaeithiaid Adran perthnasol.
- Cyflwyno adroddiad drafft yr ymchwiliad craffu i'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 14 Gorffennaf 2026.

Byddwn yn adrodd ar argymhellion yr ymchwiliad craffu yn yr adroddiad blynyddol nesaf.

Grwpiau Tasg a Gorffen

Mae Grŵp Tasg a Gorffen yn edrych ar bwnc penodol mewn ychydig mwy o fanylder nag sy'n bosib ei wneud mewn cyfarfod pwyllgor ffurfiol. Gall uchafswm o 5 aelod gymryd rhan mewn grŵp tasg a gorffen.

Yn ystod 2025-26, cynhaliwyd dau Grŵp Tasg a Gorffen:

Polisi Iaith Addysg

Cyflwynwyd y Polisi Iaith Addysg Drafft gerbron cyfarfod y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar [10 Ebrill 2025](#). Yn ystod y drafodaeth awgrymwyd addasiadau posib i eiriad y polisi drafft. O ganlyniad, penderfynwyd cynnal Grŵp Tasg a Gorffen i edrych ar eiriad y Polisi gan ystyried os oedd angen gwneud awgrymiadau i'r Aelod Cabinet / Adran Addysg, ac adrodd yn ôl i'r pwyllgor.

Cynhaliwyd cyfarfod o'r Grŵp Tasg a Gorffen ar 2 Mehefin 2025. Roedd y Cynghorwyr Rhys Tudur (Cadeirydd), Jina Gwyrfai, Richard Glyn Roberts a Huw Rowlands yn aelodau o'r grŵp.

Rhannwyd y Polisi Iaith Addysg Drafft ac awgrymiadau'r Cynghorwyr Rhys Tudur a Richard Glyn Roberts o ran geiriad y polisi gyda'r rhaglen. Tywysodd Cadeirydd y grŵp tasg yr aelodau a'r swyddogion drwy'r awgrymiadau gan egluro'r rhesymeg tu ôl i'r addasiadau. Rhoddwyd cyfle i'r aelodau wneud sylwadau a chynnig addasiadau pellach ac fe wahoddwyd swyddogion i wneud sylwadau.

Cyflwynwyd argymhellion y Grŵp Tasg a Gorffen o ran addasiadau i eiriad y polisi drafft ac ymateb yr Adran Addysg i'r argymhellion i gyfarfod y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar [19 Mehefin 2025](#).

Gofynnwyd i'r Aelod Cabinet Addysg ystyried yr ystod o sylwadau a gyflwynwyd gan yr aelodau yn y cyfarfod wrth lunio'r polisi terfynol.

Bu i'r Aelod Cabinet Addysg gyflwyno'r polisi drafft i'r Cabinet ar [16 Rhagfyr 2025](#) er mwyn ymgysylltu'n gyhoeddus ar y polisi. Roedd Cadeirydd y Pwyllgor yn bresennol yn y cyfarfod i ymhelaethu ar y drafodaeth yn y pwyllgor a'r penderfyniad.

Dyma rhai o'r addasiadau i'r Polisi drafft yn dilyn y craffu:

- Amlygu ar gychwyn y ddogfen mai argymhelliad cryf Cyngor Gwynedd fyddai fod pob ysgol yn y sir yn defnyddio geiriad Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol Cyngor Gwynedd.
- Cyfeiriadau at y categorïau iaith ysgolion sydd wedi eu diffinio yn Neddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025.

- Darpariaeth Cyn-ysgol – Nodi bod y cyfnod ffurfiannol hwn yn hanfodol i gyflwyno'r Gymraeg trwy chwarae a thrwy brofiadau naturiol, gan greu sylfaen gadarn i blant ddefnyddio a chaffael yr Iaith.
- Cyfnod Sylfaen hyd at Flwyddyn 2 – Nodi mai Cymraeg fydd unig gyfrwng addysg, asesu a gweithgareddau allgyrsiol y disgyblion.
- Blwyddyn 3 i 6 ac Ysgolion Uwchradd – Nodi bydd y Saesneg yn cael ei chyflwyno fel pwnc, ac fel cyfrwng rhai tasgau mewn unedau gwaith penodol a bennir gan yr ysgol, yn unol â Chynllun Cyflawni'r ysgol.
- Nodi'r gofyn o ran darpariaeth i siaradwyr newydd a'u cyfeirio at y Gyfundrefn Drochi.
- Nodi'r ysgolion trosiannol a'i wneud yn glir mai'r nod yn y tymor hir yw i bob ysgol yng Ngwynedd gyda chefnogaeth gan y Cyngor i ddod yn Ysgol Prif Iaith – Cymraeg, yn unol â'r ddeddfwriaeth ddiweddaraf.

Mi fydd y Cabinet yn dod i benderfyniad ar y Polisi Iaith Addysg yn ei gyfarfod ar 9 Mehefin 2026.

Cwynion Gwasanaethau Cymdeithasol

Craffwyd Adroddiad Blynyddol ar Gwynion, Ymholiadau a Diolchiadau Gwasanaethau Cymdeithasol 2024-25 (Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ac Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant) yng nghyfarfod y Pwyllgor Craffu Gofal ar [25 Medi 2025](#).

Penderfynwyd sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen i'w drafod ymhellach. Datblygwyd brîff ar gyfer y gwaith ac fe'i mabwysiadwyd ar [18 Rhagfyr 2025](#) gan y Pwyllgor Craffu Gofal.

Etholwyd 5 aelod i fod yn rhan o'r grŵp tasg a gorffen sef y Cynghorwyr Menna Baines, Elin Walker Jones, Elwyn Jones, Angela Russell a Sian Williams.

Bu i'r Grŵp Tasg a Gorffen gyfarfod ar 27 Chwefror 2026 er mwyn:

- deall y trefniadau delio gyda chwynion
- derbyn gwybodaeth gryno am bob cwyn a dderbyniwyd yn ystod 2024-25
- cael gwell dealltwriaeth o'r rhesymau tu cefn i ddewis unigolion i gwyno yn Saesneg ac a oes modd gwneud rhywbeth i annog mwy i gwyno yn Gymraeg
- sicrhau bod cefnogaeth ddigonol o ran diogelu i staff sy'n deilio gydag achwynwyr cyson.

Cafwyd cyfle i dderbyn trosolwg o'r drefn cwynion, gwybodaeth bellach am gwynion y ddwy adran dan sylw, y daflen cofnodi cwyn, a'r polisi achwynwyr cyson. Rhoddwyd cyfle i'r holl aelodau hefyd ofyn cwestiynau i swyddogion.

Bydd canfyddiadau ac argymhellion y Grŵp Tasg a Gorffen yn cael eu hystyried gan y Pwyllgor Craffu Gofal ar 16 Gorffennaf 2026.

Craffu Perfformiad

Ers Mehefin 2025, mae'r pwyllgorau craffu yn ystyried adroddiadau perfformiad dwywaith y flwyddyn. Dyma amlygu'r gwahaniaethau yn y cyn drefniadau a'r trefniadau newydd:

Cyn Drefniadau	Trefniadau Newydd
Aelod Cabinet yn herio'r gwasanaeth (5 cyfarfod)	Aelod Cabinet yn herio'r gwasanaeth (4 cyfarfod)
2 aelod craffu yn mynychu'r cyfarfodydd (2 waith y flwyddyn)	Adrodd i'r 3 Pwyllgor Craffu (2 waith y flwyddyn)
Adrodd crynodeb i'r Cabinet	Adroddiad llawn i'r Pwyllgorau Craffu
Aelod Cabinet a Phennaeth Adran yn atebol i'w cyd-aelodau Cabinet	Aelod Cabinet a Phennaeth Adran yn atebol i graffu

Pwrpas y newid yma i yw:

- i fod yn fwy tryloyw a her annibynnol i'r perfformiad.
- dal Aelodau Cabinet i gyfrif yn gyhoeddus.
- aelodau'r pwyllgor i gyd yn gweld perfformiad adrannau'n gyson.
- adnabod materion i'w craffu ymhellach / mewn mwy o fanylder.
- cam olaf o ran gwelliannau i drefniadau craffu yn dilyn adroddiad Archwilio Cymru.

Derbyniodd aelodau craffu gyflwyniad i'r drefn newydd a hyfforddiant o ran yr hyn fyddai'n cael ei gyflwyno i gyfarfodydd y pwyllgorau a rôl yr aelodau ym mis Mai 2025.

Yn ystod y flwyddyn gyntaf o weithredu'r trefniadau, craffwyd cynnydd a champau nesaf i wireddu prosiectau blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor 2023-28 a pherfformiad yn erbyn mesuryddion perfformiad adrannau'r Cyngor. Amlygwyd heriau, materion i'w hystyried er mwyn gwella perfformiad a daliwyd yr aelodau cabinet i gyfrif yn gyhoeddus.

Dyma enghreifftiau penodol o faterion yn codi yn dilyn craffu perfformiad:

- Adnabod yr angen i graffu budd y Cynllun Twf i Wynedd (Craffwyd [12 Chwefror 2026](#)).
- Annog yr Adran Tai ac Eiddo i roi cyhoeddusrwydd i ddatblygiadau tai newydd arbenigol ar gyfer pobl gydag anghenion penodol.
- Gofyn i'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ddatblygu mesurydd perfformiad newydd i ddangos bod plant mewn gofal yn cael eu gweld yn gyson gan staff y Cyngor.

Eleni, sefydlwyd trefniadau newydd ar gyfer gwerthuso craffu mewn cyfarfodydd pwyllgor.

Datblygwyd trefn lle mae aelodau'r pwyllgorau unigol yn hunan-werthuso'r craffu mewn cyfarfodydd fesul eitem.

Gwneir hyn mewn dau gam:

- Cadeirydd, Is-gadeirydd a ymgynghorydd craffu yn gwerthuso'r craffu
- Aelodau'r pwyllgor yn cael cyfle i ystyried y gwerthusiad a'i addasu os oes angen

Er mwyn sicrhau bod methodoleg yr hunan-arfarnu yn gyson ar draws y tri pwyllgor craffu, defnyddir tabl gwerthuso:

Craffu Effeithiol	• Wedi craffu'r pwnc yn strwythuredig fel un tîm trwy gwestiynu craff, dim ail adrodd ac osgoi cwestiynau lleol. • Wedi llunio argymhellion CAMPUS (Cyraeddadwy, Amserol, Mesuradwy, Penodol, Uchelgeisiol a Synhwyrol) i'r Aelod Cabinet, a ddylai arwain at welliannau i drigolion Gwynedd.
Craffu Derbyniol	• Wedi craffu'r pwnc yn weddol strwythuredig gyda chyfuniad o gwestiynau craff, ond rhywfaint o ail adrodd a rhywfaint o gwestiynau lleol eu naws. • Wedi darparu adborth a sylwadau i'r Aelod Cabinet yn ystod y sgwrs.
Craffu Sylfaenol	• Wedi holi cwestiynau am y pwnc ac wedi deall y maes yn well. • Wedi derbyn yr adroddiad a dim argymhellion penodol.

Nodir fesul eitem os ystyrir bod y craffu yn craffu effeithiol, craffu derbyniol neu yn graffu sylfaenol a'r rhesymeg am hyn.

Mae'n bwysig bod aelodau'r pwyllgorau craffu yn adlewyrchu ar y craffu ac yn hunan-arfarnu er mwyn dysgu wrth fynd ymlaen ac adnabod sut y gellir gwella'r craffu fel bod argymhellion craffu yn arwain at yrru gwelliant mewn gwasanaethau i bobl Gwynedd.

Trefniadau Tracio

Mae penderfyniadau ac argymhellion craffu yn cael eu tracio er mwyn sicrhau bod gweithrediad ac i ôl-rhain effaith craffu dros y byrdymor a'r hirdymor.

Dyma esiamplau o benderfyniadau / argymhellion craffu yn 2024/25 a'r hyn sydd wedi ei wneud mewn ymateb:

Cludiant Addysg

Gofyn i'r Aelod Cabinet Addysg gysylltu gyda Llywodraeth Cymru yng nghyswllt cyflwyno tocyn teithio am ddim i bobl ifanc 16-21 oed er mwyn lleihau'r pwysau ar y Cyngor i ddarparu trafnidiaeth am ddim, ac i hwyluso teithio i'r gwaith, i goleg neu chweched dosbarth.

Yr Aelod Cabinet wedi anfon llythyr at Lywodraeth Cymru yn unol â'r cais. Derbyniwyd ymateb a oedd yn adnabod ymarfer da gan Gyngor Gwynedd i ddarparu cludiant am ddim i ddysgwyr ôl-16. Er yn cydymdeimlo gyda'r cais i Lywodraeth Cymru ei ariannu, byddai cynllun o'r fath ddim yn fforddiadwy yn yr hinsawdd ariannol bresennol.

Cynllunio a Chymunedau Cymraeg

Gofyn i'r Cymdeithasau Tai ddarparu data i'r Cyngor er mwyn asesu gwybodaeth am yr iaith Gymraeg ym maes cynllunio.

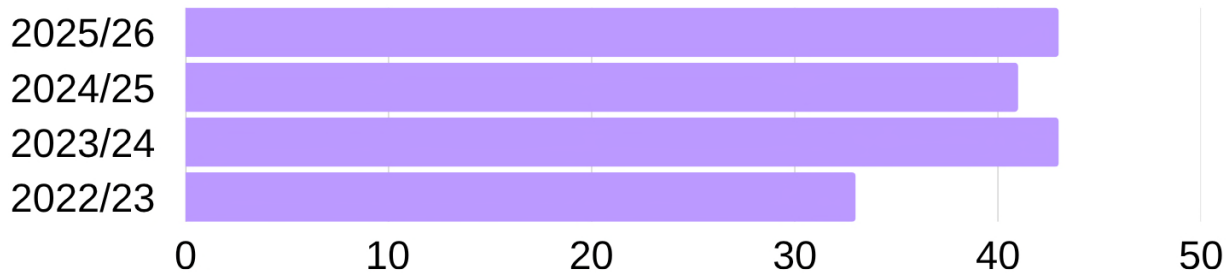
Gwasanaeth Polisi Cynllunio wedi cysylltu gyda'r cymdeithasau tai. Derbyniwyd cadarnhad gan Adra eu bod yn cynnal arolwg o sgiliau ieithyddol aelwydydd sydd wedi symud i mewn i ddatblygiadau tai diweddar. Amlygwyd yr arfer yma i Grŵp Cynefin a Thai Gogledd Cymru gan eu hannog i gynnal arolygon o'r fath yn ogystal.

Derbyniwyd gwybodaeth am ddatblygiadau tai diweddar a oedd yn cynnwys canran iaith ddewisol o Gymraeg gan y prif denant ac unrhyw denant ar y cyd ynghyd â chanran siaradwyr Cymraeg (20+ oed) yn y ward berthnasol.

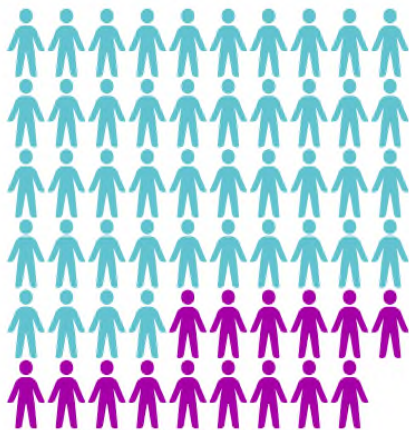
Mae tracio penderfyniadau / argymhellion yn fodd i sicrhau eu bod yn cael sylw. Er nid ydynt ar bob achlysur yn arwain at newid arwyddocaol, maent yn cyfrannu at yrru gwelliant mewn gwasanaethau.

Ffeithiau am Graffu yng Ngwynedd yn 2025/26

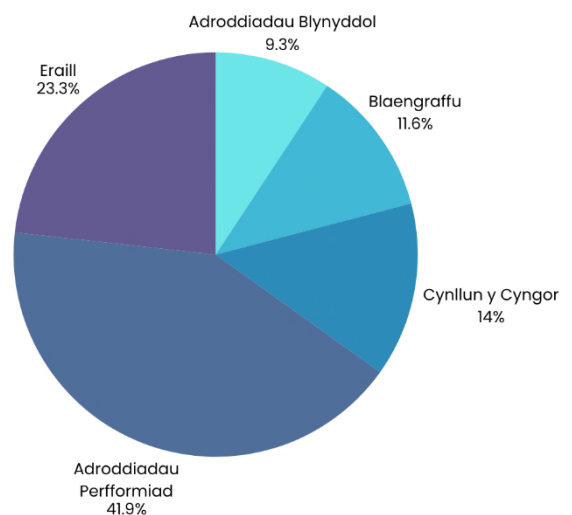
43 eitem wedi eu craffu mewn cyfarfodydd ffurfiol (24/25 = 41; 23/24 = 43, 22/23 = 33)

44 aelod (allan o 59 sy'n bosib) wedi bod yn rhan o wneud y gwaith craffu

Canrannau - Rheswm dros Graffu

Nifer o weithiau mae Cadeiryddion wedi adrodd i'r Cabinet yn dilyn blaen-graffu

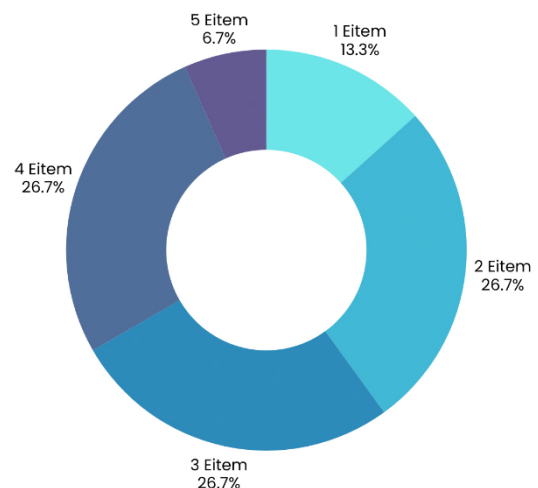
Polisi Iaith Addysg

Strategaeth Ysgolion

Cynllun Ymateb

Strategaeth Economi

Nifer o eitemau a graffwyd mewn cyfarfod

Edrych ymlaen at 2026/27

1

Gweithdai Craffu – Mai 2026

2

**Ymchwiliad Craffu Trefniadau Diogelu mewn
Ysgolion yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Craffu
Addysg ac Economi – 14 Gorffennaf 2026**

3

**Adroddiad Grŵp Tasg a Gorffen Cwynion
Gwasanaethau Cymdeithasol i'w gyflwyno
i'r Pwyllgor Craffu Gofal – 16 Gorffennaf 2026**

4

**Ystyried addasiadau i drefniadau
craffu perfformiad**

5

**Cynrychiolwyr Cymdeithasau Tai yn
mynychu Pwyllgor Craffu Gofal i ateb
cwestiynau aelodau**

6

**Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi a'r
Pwyllgor Craffu Gofal i dderbyn diweddariad
o ran y Cynllun Ymateb**

Rhaglen Waith Craffu 2025–26

PWYLLGOR CRAFFU ADDYSG AC ECONOMI

Dyddiad	Eitemau	Rheswm dros graffu
19/6/25	• Adroddiad Grŵp Tasg a Gorffen Polisi Iaith Addysg Drafft	Grŵp Tasg a Gorffen
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Addysg	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Economi	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Cyllid	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol a Chyfreithiol a'r Gymraeg	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
16/10/25	• Strategaeth Economi Gwynedd	Blaengraffu / Cynllun Strategol
	• Cyfundrefn Addysg Drochi	Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Gymraeg
	• Strategaeth Caffael	Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Lewyrchus
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol a Chyfreithiol a'r Gymraeg	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
11/12/25	• Strategaeth Ysgolion	Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Yfory
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Addysg	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Economi	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Cyllid	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
19/1/26 (Cyfarfod Arbennig)	• Cynllun Ymateb	Sicrwydd o ran gweithrediad
12/2/26	• Budd y Cynllun Twf i Wynedd	Mater yn codi o graffu perfformiad
	• Ardoll Ymwelwyr	Effaith ar Wynedd

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

Dyddiad	Eitemau	Rheswm dros graffu
5/6/25	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Amgylchedd	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Prifffyrdd, Peirianeg a Ymgynghoriaeth Gwynedd	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
18/9/25	• Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur: Adroddiad Blynyddol 2024/25	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd
	• Trefniadau Graeanu a Biniau Halen	Dilyniant yn dilyn craffu yng nghyfarfod 28 Medi 2022
6/11/25	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Prifffyrdd, Peirianeg a Ymgynghoriaeth Gwynedd	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Amgylchedd	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
22/1/26	• Cais i graffu gan aelod o'r cyhoedd – Materion Ariannu'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur	Sicrwydd o ran trefniadau ariannu
	• Adolygiad o'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur	Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd
	• Teithio Llesol	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd
	• Adroddiad Cynnydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn	Rôl y Pwyllgor i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
19/3/26	• Diweddariad Blynyddol gan Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn	Rôl y Pwyllgor fel Pwyllgor Trosedd ac Anrhefn
	• Gwasanaethau Casglu Gwastraff ac Ailgylchu	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd
	• Llwybrau	Sicrwydd o ran gweithrediad

PWYLLGOR CRAFFU GOFAL

Dyddiad	Eitemau	Rheswm dros graffu
12/6/25	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Tai ac Eiddo	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Oedolion	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Plant	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
25/9/25	• Adroddiad Blynnyddol 2024-25 - Gweithdrefn Cwynion, Ymholiadau a Diolchiadau – Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd a'r Adran Oedolion	Sicrwydd o ran y trefniadau ar gyfer delio gyda chwynion ym maes gwaith gofal
	• Rhyddhau o'r Ysbyty	Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Ofalgar
	• Cydweithio gyda'r gymuned	Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Ofalgar
	• Tai Gwag	Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Glyd
18/12/25	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Tai ac Eiddo	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Oedolion	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Plant	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
	• Briff Drafft Grŵp Tasg a Gorffen – Cwynion Gwasanaethau Cymdeithasol	Grŵp Tasg a Gorffen
13/1/26 (Cyfarfod Arbennig)	• Cynllun Ymateb	Sicrwydd o ran gweithrediad
29/1/26	• Strategaeth Cadw Teuluoedd gyda'i gilydd	Y ddarpariaeth bresennol a'r adnoddau sydd ar gael i wireddu'r strategaeth
	• Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid	Sicrwydd bod y gwasanaeth yn effeithlon
	• Tîm 16+	Sicrwydd o ran y ddarpariaeth ar gyfer rhai 16 oed+